

Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania

Paweł Cioch

Oficyna

a Wolters Kluwer business

monografie

Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania

Paweł Cioch

Prawo jest na naszej stronie!

www.profinfo.pl
www.wolterskluwer.pl

- codzienna aktualizacja
- pełna oferta
- zapowiedzi wydawnicze
- rabat na zamówienia zbiorcze
do negocjacji
- uproszczony sposób zakupu e-mailem:
zamowienia.internet@wolterskluwer.pl

Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania

Paweł Cioch

Oficyna

a Wolters Kluwer business

monografie

Stan prawny na 1 czerwca 2007 r.

Redakcja:
Dagmara Wachna

Wydawca:
Marcin Skrabka

Skład, łamanie:
Rafał Rudziński; Faktoria Wyrazu Sp. z o.o.

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2007

ISBN 978-83-7526-229-2
ISSN 1897-4392

Wydane przez:
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja Wydawnictw Książkowych i Czasopism Prawniczych
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (022) 535 80 00

Redakcja Książek
31-156 Kraków, ul. Zacisze 7
tel. (012) 630 46 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Druk i oprawa: Drukarnia Wydawnictw Naukowych sp. z o.o., ul. Żwirki 2, 90-450 Łódź

Spis treści

Wykaz skrótów.....	9
Wstęp.....	13
Rozdział 1	
Ewolucja odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania.....	19
1.1. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania w okresie II RP.....	19
1.1.1. Regulacje prawne państw zaborczych	19
1.1.1.1. Zabór rosyjski.....	20
1.1.1.2. Zabór austriacki.....	21
1.1.1.3. Zabór pruski.....	24
1.1.1.4. Podsumowanie.....	27
1.1.2. Konstytucja RP z 1921 r.....	29
1.1.3. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania w kodeksie postępowania karnego z 1928 r.....	35
1.2. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania w okresie PRL.....	41
1.2.1. Regulacje prawne w okresie powojennym.....	41
1.2.2. Podstawowe założenia odpowiedzialności Skarbu Państwa na tle ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych.....	43
1.2.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa na podstawie kodeksu cywilnego.....	47
1.2.4. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania w kodeksie postępowania karnego z 1969 r.....	50

1.3. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania w III RP — założenia podstawowe	53
1.3.1. Ewolucja unormowań ogólnych — wprowadzenie.....	53
1.3.2. Artykuł 77 ust. 1 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.....	53
1.3.3. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 r.....	56
1.3.4. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone wykonywaniem władzy publicznej w świetle ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. nowelizującej kodeks cywilny	62
1.3.5. Zakres przedmiotowy.....	62
1.3.6. Bezprawność normatywna a prawo Wspólnot Europejskich.....	65
1.3.7. Zakres podmiotowy.....	66
1.3.8. Odpowiedzialność za bezczynność legislacyjną.....	67
1.3.9. Odpowiedzialność za wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego i decyzji administracyjnej.....	68
1.3.10. Odpowiedzialność za niewydanie orzeczenia sądowego albo decyzji administracyjnej oraz za przewlekłość postępowania.....	71
1.3.11. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej na zasadach słuszności.....	72
1.3.12. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania na tle unormowań ogólnych kodeksu cywilnego.....	73
1.4. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania <i>de lege lata</i>	75
1.4.1. Uregulowania konstytucyjne i z zakresu prawa międzynarodowego.....	75
1.4.2. Uregulowania ustawowe.....	79

Rozdział 2

Istota roszczeń odszkodowawczych przysługujących z tytułu niesłusznego skazania.....	81
2.1. Charakter prawny roszczeń odszkodowawczych.....	81
2.2. Roszczenia dochodzone w drodze procesu cywilnego.....	89
2.3. Zakres i wysokość roszczeń odszkodowawczych.....	91

2.3.1. Odszkodowanie za szkodę majątkową i osobistą.....	94
2.3.1.1. Szkada na mieniu.....	94
2.3.1.2. Szkada na osobie.....	98
2.3.2. Ustalenie wysokości odszkodowania.....	101
2.3.3. Przyczynienie się poszkodowanego	104
2.3.4. Zadośćuczynienie za krzywdę.....	109
2.3.5. Ustalenie wysokości zadośćuczynienia	115

Rozdział 3

Dochodzenie roszczeń z tytułu niesłusznego skazania na drodze

sądowej.....	119
3.1. Uwagi ogólne	119
3.2. Przesłanki procesowe.....	121
3.2.1. Jurysdykcja krajowa oraz dopuszczalność drogi sądowej.....	121
3.2.2. Powaga rzeczy osądzonej i zawisłość sprawy	127
3.2.3. Wniosek o odszkodowanie	130
3.2.4. Właściwość sądu.....	135
3.2.5. Termin złożenia wniosku.....	138
3.3. Przesłanki skuteczności dochodzenia roszczeń odszkodowawczych.....	143
3.3.1. Niesłusznosc skazania.....	143
3.3.2. Legitymacja materialna.....	149
3.3.3. Wyłączenie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa	154
3.4. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji — zagadnienia szczegółowe.....	159
3.4.1. Skład sądu	159
3.4.2. Strony i uczestnicy postępowania	161
3.4.2.1. Wnioskodawca	161
3.4.2.2. Pełnomocnik wnioskodawcy	173
3.4.2.3. Skarb Państwa i Prokuratoria Generalna.....	175
3.4.2.4. Prokurator.....	177
3.4.3. Przebieg postępowania przed sądem pierwszej instancji.....	183

Rozdział 4

Skuteczność i wykonalność wyroku sądu okręgowego	196
4.1. Apelacja.....	196
4.2. Kasacja.....	203

4.3. Odszkodowanie za niesłuszne skazanie na podstawie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.....	207
4.3.1. Wprowadzenie — podstawa prawna.....	207
4.3.2. Dopuszczalność skargi.....	208
4.3.3. Procedura postępowania przed Trybunałem.....	215

Rozdział 5

Odpowiedzialność Skarbu Państwa za represje w okresie komunistycznym.....	219
5.1. Wprowadzenie.....	219
5.2. Unieważnienie orzeczenia skazującego.....	222
5.3. Postępowanie odszkodowawcze.....	231

Rozdział 6

Instytucja odpowiedzialności Skarbu Państwa za niesłuszne skazanie w prawie państw obcych.....	237
6.1. Stany Zjednoczone.....	237
6.1.1. Wstęp.....	237
6.1.2. Prawo stanowe.....	240
6.1.3. Prawo federalne.....	246
6.1.4. Wnioski.....	248
6.2. Republika Federalna Niemiec.....	252
6.2.1. Wstęp.....	252
6.2.2. Zakres roszczeń odszkodowawczych.....	256
6.2.3. Warunki dochodzenia roszczeń odszkodowawczych i tryb postępowania.....	258
6.2.4. Podsumowanie — odszkodowanie za niesłuszne skazanie w praktyce.....	264
Zakończenie.....	269

Aneks

Wzór wniosku o odszkodowanie za niesłuszne skazanie.....	273
Wykaz ważniejszej literatury.....	277

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

ABGB — Österreich Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch

BGB — Bürgerliches Gesetzbuch

d. k.p.k. — dawny kodeks postępowania karnego, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. (Dz. U. RP Nr 33, poz. 313)

EKPC — Europejska Konwencja Praw Człowieka z 1950 r.

IPA — Innocence Protection Act

JGG — Jugendgerichtsgesetz

k.c. — ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)

k.k. — ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)

k.k.w. — ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)

k.p. — ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (tekst jedn. Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.)

k.p.a. — ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.)

k.p.c. — ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)

k.p.k. — ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)

k.r.o. — ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. — Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.)

k.w. — ustawa z dnia 20 maja 1971 r. — Kodeks wykroczeń (Dz. U. Nr 12, poz. 114 z późn. zm.)

- k.z.** — rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. — Kodeks zobowiązań (Dz. U. RP Nr 82, poz. 598 z późn. zm.)
- MRK** — Konvention zum Schutze der Menschen — Rechte und Grundfreiheiten
- OWiG** — Gesetz über Ordnungswidrigkeiten
- p.p.s.a.** — ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. — Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270 z późn. zm.)
- StPO** — Strafprozessordnung
- StrEG** — Gesetz über die Entschädigung für Strafverfolgungsmaßnahmen
- u.o.p.z.** — ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz. 1661 z późn. zm.)
- u.s.p.** — ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 z późn. zm.)
- ZPO** — Zivilprozessordnung

2. Organy orzekające

- ETPC** — Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu
- ETS** — Europejski Trybunał Sprawiedliwości
- NSA** — Naczelny Sąd Administracyjny
- SA** — Sąd Apelacyjny
- SN** — Sąd Najwyższy
- TK** — Trybunał Konstytucyjny

3. Dzienniki urzędowe, zbiory orzecznictwa i czasopisma

- AGK** — Kwartalnik Apelacji Gdańskiej
- Ann. UMCS** — Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
- Cz.PKiNP** — Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
- Dz. U.** — Dziennik Ustaw
- Dz. P. P.** — austriacki Dziennik Praw Państwowych
- BSN** — Biuletyn Sądu Najwyższego
- GP** — Gazeta Prawna
- GSW** — Gazeta Sądowa Warszawska
- Inf. Pr.** — Informator Prawny. Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna

- JurBüro** — Juristische Büro
KPP — Kwartalnik Prawa Prywatnego
KZS — Krakowskie Zeszyty Sądowe
M. Praw. — Monitor Prawniczy
NP — Nowe Prawo
NStZ — Neue Zeitschrift für Strafrecht
OSA — Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAiSN — Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych i Sądu Najwyższego
OSN — Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP — Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNK — Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach karnych
OSNKW — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNPG — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSP — Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA — Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK — Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A — Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, zbiór urzędowy, Seria A
OTKZU — Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Zakład Ubezpieczeń
PiP — Państwo i Prawo
PPH — Przegląd Prawa Handlowego
Prok. i Pr. — Prokuratura i Prawo
PS — Przegląd Sądowy
RPEiS — Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC — Studia Cywilistyczne
St. Praw. — Studia Prawnicze
WPP — Wojskowy Przegląd Prawniczy
ZfS — Zeitschrift für Schadensrecht
ZNUJ — Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

4. Inne

- ABW** — Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AK — Armia Krajowa
BCh — Bataliony Chłopskie

DDR — Deutsche Demokratische Republik
NRD — Niemiecka Republika Demokratyczna
NSZ — Narodowe Siły Zbrojne
NTSB — National Transportation Safety Board
PPR — Polska Partia Robotnicza
PRL — Polska Rzeczpospolita Ludowa
PZPR — Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
RFN — Republika Federalna Niemiec
UB — Urząd Bezpieczeństwa
UE — Unia Europejska
UPA — Ukraińska Powstańcza Armia
USA — the United States of America
WiN — Wolność i Niezawisłość
ZSRR — Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich